

DATUM, URA, KRAJ	25. 3. 2019 ob 11.00 v knjižnici Stomatološke klinike, Hrvatski trg 6, Ljubljana
NAMEN	Zapisnik seje 1/2019 RSK za zobozdravstvo
PRISOTNI	doc. dr. Barbara Artnik, Matjaž Gorkič, Staš Stanislav Naglič, Alenka Mijović, doc. dr. Milan Kuhar, dr. Rok Kosem, izr. prof. dr. Martina Drevenšek, prof. dr. Maja Ovsenik
NEOPRAVIČENO ODSOTEN	Sebastian Korošec
VABLJENI PRISOTNI	doc. dr. Boris Gašpirc
VABLJENI ODSOTNI	prof. dr. Milan Petelin

DNEVNI RED:

1. Zobno-protetična rehabilitacija na zobnih vsadkih – zaprosilo ZZS za stališče.
2. Standardi in normativi v zobozdravstvu – zaprosilo Odbora za zobozdravstvo pri ZS za obravnavo.
3. Ortodontska priprava na ortognatni poseg.
4. Vodenje čakalnih seznamov in napotitve v specialistični zobozdravstveni dejavnosti ortodontija.
5. Problematika prisilnega odpiranja ust zaradi izvajanja osebne preiskave ali varnostnega pregleda ustne votline – zaprosilo Policije za mnenje.
6. Razno.

Ad 1

ZZS je na RSK za zobozdravstvo naslovil dopis v katerem nas poziva, da se ponovno opredelimo glede zobno-protetične rehabilitacije na zobnih vsadkih (v nadaljevanju ZPR na ZV). Naše izhodišče sta bila sklep in komentar s seje RSK za zobozdravstvo z dne 9. 4. 2018 in sicer:

SKLEP

»Obsežna resorpcija kosti (atrofija alveolnega grebena) zgornje čeljusti, pri čemer je izkazan tip kostne resorpcije D ali E po Lekholm-Zarbovi klasifikaciji ali se zahtevnost zobno-protetične rehabilitacije po diagnostičnih kriterijih protetičnega diagnostičnega indeksa (PDI) zgornje čeljusti uvršča v IV. razred, predstavlja tako zelo spremenjeno stanje v zgornji čeljusti, da v večini primerov ne omogoča ustrezne vsaditve zobnih vsadkov brez kompleksne multidisciplinarnе obravnave (zahtevna diagnostika in načrtovanje ter obsežnejša dograditev kosti oziroma uporaba zigomatičnih vsadkov in splošne anestezije). Takšna stanja pogosto spremlja tudi slabo splošno zdravje, ki predstavlja pomembno večje tveganje za rehabilitacijo. Trenutno se lahko ustrezna obravnava takšnih stanj v Sloveniji koordinira in zagotavlja le v okviru terciarne ustanove.«

KOMENTAR

»Stanj v zgornji čeljusti, kjer je utemeljena vsaditev zobnih vsadkov običajnih dimenzij zgolj z dvigom sinusnega dna ali z drugimi manjšimi postopki dograditve kosti ali brez njih, ne razvrščamo v IV. razred PDI, ampak v III. razred ali nižje. Ni pa strokovnih zadržkov, da se v implantatno-protetično oskrbo pacientov z obsežno resorpcijo kosti zgornje čeljusti (tip D in E po Lekholm-Zarbu oziroma IV. razred PDI), kakor tudi v oskrbo drugih stanj (navedenimi pod točkami od 1. do 4. prvega odstavka 30. člena Pravil) vključijo tudi različni specialisti sekundarne ravni, vendar v okviru multidisciplinarnega tima v terciarni ustanovi. Ti specialisti se morajo vključiti v rehabilitacijo že na začetku, v fazi diagnostike in načrtovanja, ter sodelovati do zaključka, skladno s programom rehabilitacije, ki je narejen v okviru multidisciplinarnega konzilija na terciarni ustanovi.«

Doc. dr. Kuhar še enkrat pojasni kompleksnost multidisciplinarnе obravnave in vlogo protetika pri razpoznavi stanja, diagnostiki in načrtovanju obravnave, ki mora biti v celotnem postopku vključen od začetka do zaključka obravnave posameznega primera. Meni, da ZPR na ZV ni omejena samo na terciarno raven. Če je torej zagotovljena enaka kakovost interdisciplinarnega sodelovanja z vključitvijo protetika v vseh fazah rehabilitacije, ne vidi nikakršnih zadržkov proti izvajanju le-te tudi na sekundarni ravni. Po njegovih besedah prihaja do anomalij, ko se razpoznavna, diagnostika, načrtovanje (intelektualni del) izvede na terciarni ravni, nato pa izvedba (finančni del) preide na sekundarno raven.

Izr. prof. dr. Drevenškova poudari, da so oligodontije in prirojene nepravilnosti (shize, sindromi), ki potrebujejo ZPR na ZV, domena terciarne ravni. Prav tako pojasni, da je problem nastal, ko so začele veljati spremembe

Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja (v nadaljevanju Pravila). Delovna skupina je že ob uvajanju novih pravic zahtevala, in se z ZZS tudi dogovorila, da bodo vse dodatne pravice financirane kot dodaten program, ki upošteva tudi dodaten kader. Če bi bile te pravice vključene v redne programe, to pomeni zmanjšanje dostopnosti. Prav tako gre za težke primere, za katere ni primerno čakanje v čakalnih seznamih. Da se te storitve ne bodo zajedale v obstoječe, ki so primarne za ustno zdravje prebivalcev, je potrebno za implantoprotenične storitve zagotoviti tako dodatna sredstva kot dodatni kader ali omogočiti izvajanje z obstoječim kadrom izven rednega delovnega časa – podobno kot je sedaj v okviru 259. člena.

Doc. dr. Gašpirc pojasni, da je implantologija vključena tudi v dodiplomski študij. Po njegovem mnenju sicer zelo zahtevni klinični primeri sodijo na terciarno raven, iz obravnave pa ne bi izključil specialistov (protetiki, oralni kirurgi, parodontologi) iz sekundarne ravni, ki so usposobljeni za tako delo in ki znajo postopati tudi v primeru zapletov.

Doc. dr. Kuhar se prav tako strinja, da lahko vsi specialisti, ki imajo ustrezno znanje, opremo, prostore in ki so usposobljeni za reševanje zapletov, vstavljajo zobne vsadke. Prav tako meni, da je za izvajanje ZPR na ZV potrebna finančna in kadrovska okrepitev in da to ne bi smelo biti del rednega programa, kot je zapisano v Splošnem dogovoru.

Doc. dr. Artnikova v razpravi opozori, da se moramo še enkrat opredeliti do sklepa, ki je bil podan 9. 4. 2018 in zastavi vprašanje, kaj je se je od takrat spremenilo, če bi/bomo sklep spreminjali.

Izr. prof. dr. Drevenškova pove, da je od takrat pa do danes prišlo do dveh bistvenih sprememb in sicer, da je ZPR na ZV postala del rednega programa specialistične dejavnosti in da specialisti, ki niso v javni mreži, le-tega ne smejo izvajati.

Doc. dr. Kuhar ponovno poudari, da to ne bi smelo biti del rednega programa, ker gre redko za postopke, ki imajo prednost pred preventivno naravnanimi postopki in da se ZPR na ZV izvede pri tistih pacientih, ki jim drugače ne moreš pomagati.

Naglič poudari, da gre pri vsej zadevi za populizem in da si pacienti to napačno predstavljajo in razlagajo.

Doc. dr. Kuhar poudari, da bi bilo potrebno s finančnega vidika stvari prevrednotiti in da apeliramo na plačnika, da naj se stroški teh storitev ne zajedajo v obstoječe storitve. Pri vsej stvari se je potrebno distancirati od finančnega vidika in se osredotočiti na stroko, omejiti se je potrebno zlasti na razred PDI IV. Konkretnih primerov na sekundarni ravni, ki bi bili primerni za ZPR na ZV, stroka ne more vnaprej določiti.

SKLEP IN KOMENTAR

SKLEP

Sklep in komentar k sklepu ostajata enaka kot na seji RSK za zobozdravstvo 3/2018 z dne 9. 4. 2018.

KOMENTAR

V komentarju s seje 3/2018 z dne 9. 4. 2018 smo že zapisali, da sekundarna raven ni izključena:

»... Ni pa strokovnih zadržkov, da se v implantatno-protetično oskrbo pacientov z obsežno resorpcijo kosti zgornje čeljusti (tip D in E po Lekholm-Zarbu oziroma IV. razred PDI), kakor tudi v oskrbo drugih stanj (navedenimi pod točkami od 1. do 4. prvega odstavka 30. člena Pravil) vključijo tudi različni specialisti sekundarne ravni, vendar v okviru multidisciplinarnega tima v terciarni ustanovi. Ti specialisti se morajo vključiti v rehabilitacijo že na začetku, v fazi diagnostike in načrtovanja, ter sodelovati do zaključka, skladno s programom rehabilitacije, ki je narejen v okviru multidisciplinarnega konzilija na terciarni ustanovi.«

Konkretnih primerov na sekundarni ravni, ki bi bili primerni za zobno-protetično rehabilitacijo na zobnih vsadkih, stroka ne more vnaprej določiti.

Za izvajanje zobno-protetične rehabilitacije na zobnih vsadkih je potrebna finančna in kadrovska okrepitev. Zobno-protetična rehabilitacijo na zobnih vsadkih zato ne bi smela biti del rednega programa, kot je zapisano v Splošnem dogovoru. Zobno-protetično rehabilitacijo se izvede pri tistih pacientih na zobnih vsadkih, ki jim drugače ne moreš pomagati.

Ad 2

Odbor za zobozdravstvo (OZB) pri ZZS je podal predlog, da se na RSK za zobozdravstvo obravnava osnutek predloga standardov in normativov za delo v splošnem zobozdravstvu, ki naj bi bil usklajen s sekcijami.

Doc. dr. Gašpirc pove, da je delovna skupina pri Sekciji za parodontologijo na jesenski seji obravnavala omenjeni predlog in da je pripravljen osnutek, ki je bil predstavljen na ZZS v januarju 2019.

Izr. prof. dr. Drevenškova pove, da se Sekcija za zobne bolezni in endodontijo z omenjenim predlogom ne strinja, ker ni v skladu s sodobnimi storitvami na področju endodontije. Prav tako niso v predlog vključene vse potrebne storitve. Sekcija ni obravnavala predloga, ki jim je bil sicer poslan po mailu.

Dr. Kosem opozori na problem same opredelitve »standardov in normativov« in njihovega sprejemanja (event. kot posebnih standardov in normativov po določenih Modre knjige standardov in normativov zdravnikov in zobozdravnikov, 2011). Pove, da je Sekcija pedontologov SZD v kratkem obdobju, ki je bilo na voljo za posredovanje mnenj in pripomb, dopisno obravnavala gradivo, posredovano s strani OZB, in v svojem dopisu OZB z dne 30. 09. 2019 podala le nekaj predlogov sprememb in dopolnitev, ki so bile delno upoštevane. Ob tem opozarja, da je v dopisu OZB zapisano „osnutek predloga standardov in normativov za delo v splošnem zobozdravstvu“, medtem ko gradivo očitno vsebuje tudi storitve specialistične dejavnosti. Sekcija pedontologov SZD je tako v omenjenem dopisu OZB sporočila, da celovitega mnenja in pripomb v tej fazi priprave predloga standardov in normativov še ni mogoče podati, saj aktualna različica nekaterih specialističnih področij ne vsebuje dejavnost specialistov otroškega in preventivnega zobozdravstva (t. i. pedontologije) pa vključuje tudi storitve z drugih specialističnih področij, poleg tega pa je dala pobudo za vzpostavitev delovne skupine z namenom priprave gradiva, skladnega z značilnostmi organizacije zobozdravstvenega varstva otrok in mladostnikov v Sloveniji, in zagotovila udeležbo v takšni delovni skupini, z željo, da bi zobozdravniška stroka uspela pripraviti dobro usklajen predlog standardov in normativov.

Izr. prof. dr. Drevenškova pojasni, da je Slovensko ortodontsko društvo predlog obravnavalo. Sklep Upravnega odbora Slovenskega ortodontskega društva naj bi bil poslan Odboru za zobozdravstvo. Predstavniki odbora Matjaž Gorkič, dr. dent. med., pravi, da ne. Prosili bomo predsednico Slovenskega ortodontskega društva naj se sklep o standardih in normativih posreduje Odboru za zobozdravstvo.

Doc. dr. Kuhar meni, da je verzija nepopolna, da gre za mešanje specialističnih in nespécialističnih storitev oz. mešanje primarne in sekundarne ravni in da je to treba jasno razmejiti. Poudaril je, da iz časovnih normativov brez jasnih materialnih stroškov in stroškov amortizacije ni primerno računati cene storitev. Sedaj veljavni standardni timi ne upoštevajo realnih materialnih stroškov in amortizacije.

Gorkič razloži, da so na osnovi časov v razpredelnih lahko ZZS predstavili izdelavo bele plombe in z njo povezane stroške.

Prof. dr. Ovsenikova razloži, da ZZS sama pridobi podatke o cenah materialov.

Doc. dr. Kuhar meni, da je potrebno časovne normative uskladiti na primarni ravni, od specialističnih sekcij je potrebno pridobiti čase za posamezne storitve in nato naj delovna skupina to pregleda in uskladi.

SKLEP

Sprejetje standardov in normativov v zobozdravstvu, ki jih je predlagal Odbor za zobozdravstvo v tej obliki ni možno, ker ni uskladitve s posameznimi sekcijami. Poleg tega je standarde in normative potrebno ločiti glede na primarno in sekundarno raven. Znotraj primarne ravni pa je potrebno uskladiti standarde in normative med posameznimi področji.

Ad 3

Sklep (in komentar) glede opredelitve kliničnih smernic in kliničnih poti za ortodontsko pripravo na ortognatni poseg ter strokovno stališče in določitev indikacij v breme zdravstvenega zavarovanja smo sprejeli že na seji 03/2018 dne 9. 4. 2018. Z Ministrstva za zdravje je prišel poziv, da dokumenta, pri katerem naj bi sodelovali prof. dr. Maja Ovsenik, izr. prof. dr. Martina Drevenšek in RSK za maksilofacialno kirurgijo, niso prejeli.

SKLEP IN KOMENTAR

SKLEP

Prevod članka glede opredelitve kliničnih smernic in kliničnih poti za ortodontsko pripravo na ortognatni poseg pošlje predsednica RSK za zobozdravstvo na Ministrstvo za zdravje, takoj ko ga prejme od prof. dr. Maje Ovsenik in izr. prof. dr. Martine Drevenšek.

KOMENTAR

V pripravi je tudi formular za ZZS, na katerem bosta podpisnika ortodont in kirurg.

Ad 4

Na RSK za zobozdravstvo je bil posredovan dopis Slovenskega ortodontskega društva, ki zajema utemeljitve, sklepe, predloge stroke za skrajševanje čakalnih dob v specialistični zobozdravstveni dejavnosti ortodontija – čeljustna in zobna ortopedija.

Prof. dr. Ovsenikova pojasni, da se v Slovenskem ortodontskem društvu v dogovarjanju z ZZS prizadevajo za vpeljavo priloge z indeksom EFO k ortodontski napotnici. S tem bi mladinskim zobozdravnikom olajšali triažo pred napotitvijo. V ta namen bodo organizirane tudi učne delavnice za zobozdravnike.

SKLEP

Člani RSK za zobozdravstvo so se seznanili z dopisom Slovenskega ortodontskega društva.

Ad 5

Obravnavali smo dopis Policije glede problematike prisilnega odpiranja ust zaradi izvajanja osebne preiskave ali varnostnega pregleda ustne votline kot zaprosilo za mnenje s področja zdravstva.

SKLEP

V zvezi z navedeno problematiko prisilnega odpiranja ust zaradi odzema/zasega predmetov člani RSK za zobozdravstvo menimo, da obstaja verjetnost, da pri osebi, ki se ji prisilno odpirajo usta, nastanejo poškodbe, ki so v primeru zob pogosto ireverzibilne.

Omenjena problematika glede drugih zastavljenih vprašanj presega kompetence RSK za zobozdravstvo, zato predlagamo, da Policija naslovi vprašanja tudi na Odbor za pravno-etična vprašanja pri ZZS in na RSK za patologijo in sodno medicino.

Ad 6

Pod Razno ni bilo razprave.

Seja 2/2019 RSK za zobozdravstvo bo 15. 4. 2019 ob 10.00 v knjižnici Stomatološke klinike, Hrvatski trg 6, Ljubljana.

ZAKLJUČEK SEJE ob 13.30.

V VEDNOST	Zapisal/-a	Dne
članom RSK za zobozdravstvo; po e-pošti Mihaela Rajter, Marjanca Jambrovič, MZ; po e-pošti e-pošta RSK-jev pri MZ	Alenka Mijović	25. 3. 2019

Predsednica RSK za zobozdravstvo:

doc. dr. Barbara Artnik